ZEITUNGSDRUCKSACHE

Ч. 4. 23 січня 1944. Рік II.

ХОЛМСЬКА ЗЕМЛЯ

РЕДАКЦІЯ:
Краків, Ожешкової 7.
Тел. 104-81.
АДМІНІСТРАЦІЯ:
Краків, Райхсштрассе 34.
Тел. 230-39.

ТИЖНЕВИК
„Cholmer Land" Wochenausgabe
SCHRIFTLEITUNG: Krakau, Orzeszkowagasse 7. — Fernruf 104-81
VERWALTUNG: Reichsstrasse 34. — Fernruf 230-39, 146-42

ПЕРЕДПЛАТА:
Чвертьрічно — 3.50 зл.
піврічно . . . 7.— зл.
Ціна прим. 30 сот.

Урочиста заява українців з Новим Роком:

Піддержувати боєвий фронт аж до знищення большевизму

ПРИЙНЯТТЯ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕЛЕГАЦІЇ В ГЕНЕРАЛ-ГУБЕРНАТОРА Д-РА ФРАНКА.

КРАКІВ. — Генерал-Губернатор прийняв на Замку у Кракові, в приявності шефа уряду, державного секретаря д-ра Бюлера, державного секретаря для справ безпеки СС, Оберґрупенфюрера і генерала поліції Коппе, як також державного секретаря д-ра Бепле та інших представників уряду — Провідника Українського Центрального Комітету проф. Кубійовича, який явився з керівними діячами Українського Центрального Комітету, щоб з нагоди Нового Року скласти Генеральному Губернаторові найкращі бажання в імені українського населення Ген. Губернії. Проф. Кубійович передав Генерал-Губернаторові, як символічний новорічний дарунок від українців в Генеральній Губернії, один образ кисти українського мистця та при цій нагоді сказав між іншим ось що:

„Ваша Ексцеленціє!

Оце п'ятий раз підчас цієї війни ми явились у Вас, п. Генерал-Губернаторе, з нагоди Нового Року, щоб в імені Українського Центрального Комітету та всієї української національної спільноти висловити Вам найсердечніші бажання щастя. При цій нагоді я хотів би коротким поглядом назад охопити діяльність Українського Центрального Комітету в минулому році.

Однак спершу дозвольте, п. Генерал-Губернаторе, висловити Вам щиру подяку за признання, що Ви його висловили у своєму Різдвяному посланню українському народові, як старій фортеці европейської культури і цивілізації на Сході. Насправді, це історичне завдання українців співпрацювати з тими европейськими силами, які підняли боротьбу проти небезпеки, що грозить від большевизму. Саме відтіля походить німецько-український союз, що його Ви теж підкреслили у своєму Різдвяному посланню. Ми свідомі того, що сьогодні німецька збройна сила це єдина потуга, яка всилі врятувати европейські народи від большевицької повені та може включити широкі простори Сходу в життя европейської національної спільноти. Тому ми вважали як наше перше завдання всіми можливостями причинитись до цього історичного ходу подій.

Але завдяки Всевишньому наша вужча Батьківщина залишилась досить далеко від боєвих дій. Тому ми мали змогу спокійно продовжувати нашу дотеперішню діяльність.

Крім плекання нашої культури і нашого національного життя та крім помочі потребуючим і злагіднення воєнних тягарів Український Центральний Комітет присвячував свою увагу воєнно-господарським питанням. Завдяки жертвенній праці наших селян Галичина доставила велику частину заг. кількости збіжжя з цього допоміжного краю Німеччини. Велике число українських робітників з Ген. Губернії стоїть сьогодні в Німеччині на службі воєнного промислу і сільського господарства. На весні минулого року, завдяки Вашій, п. Генеральний Губернаторе, доброзичливій піддержці та активному співдіянні Губернатора Галичини, проголошено і виконано створення СС Стрілецької Дивізії „Галичина". Урочистий заклик до створення Галицької Дивізії та перші покликання добровольців спричинили метушню серед усіх ворожих сил. Вони вживали всіх засобів, щоб закаламутити спокійні відносини в краю. Але завдяки позитивній поставі всіх українських шарів удалося успішно їм протиставитися.

Генеральний Губернатор д-р Франк з приводу українського Нового Року прийняв на замку в Кракові українську делегацію на чолі з д-ром Кубійовичем. Генеральний Губернатор подякував за висловлені бажання і за переданий з цієї нагоди дарунок.

Після фактичного створення Дивізії ці ворожі сили стали ще активнішими. Найбільш рафінованими засобами пробували вони за всяку ціну викликати анархію і хаос, найкращих союзників большевизму. Тому вдержання спокою і ладу ми й уважали одною з перших наших цілей і присвячували цьому завданню майже всі наші сили.

У минулому році ввесь наш народ відчув важкий тягар війни ще сильніше, ніж у попередніх роках. Але це загартувало нас ще більше і змінило в нас постанову також у наступному році не опускати рук, але у спільних зусиллях, охоплені непохитною вірою в перемогу справедливости — підтримувати боєвий фронт доки большевизм не буде знищений.

Що торкається майбутнього, то ми маємо одне єдине бажання щоб у цьому Новому Році використати успішно у боротьбі з большевизмом всі наші, досі ще не використані сили.

На Ваші руки складаємо подяку за зрозуміння для наших потреб, яке ми в минулому році знайшли у підпорядкованих Вам органів влади.

З нагоди Нового Року просимо Вас, Пане Генерал-Губернаторе, як представника і намісника Фюрера в цьому просторі, прийняти наші найкращі побажання. На памятку цього дня, згідно з нашим народнім звичаєм, передаю Вам, як новорічний дарунок, цю скромну картину з околиці Заліщик, яка, як ми довідались, тішиться Вашим особливим зацікавленням".

* * *

У відповіді Генерал-Губернатор д-р Франк сказав ось що:

„Пане Професоре, мої панове з Українського Центрального Комітету!

Мені було дуже приємно сьогодні прийняти Вас, як представників українського населення, тут у Кракові, у приявності моїх співробітників. Із самої цієї обставини Ви можете вже збагнути, яку велику вагу кладемо ми на мирну, приятельську, товариську і призначену долею співпрацю урядових чинників цього простору з українським населенням. Можу повторити те, що я при кожній нагоді казав, що міліонові маси українського населення Генеральної Губернії можуть бути переконані, як і досі, що я особисто, а також всі мої урядові органи зроблять усе, щоб задовільнити ті вимоги, які випливають із конечної взаємної спільноти долі німецького й українського народів.

Я вповні погоджуюся з тим, що Ви сказали у своєму новорічному слові. Висловлюю Вам ще раз мою вдячність за знамениту поставу українського населення цього простору в усіх ділянках, у ділянці сільського господарства, воєнного промислу, а тепер зокрема за хоробру участь у боротьбі зі зброєю в руці за волю Европи, за оборону нашої европейської культури перед большевицькою нищильною війною.

Для кривавих жертв, які німецький народ приносить у цьому змаганні за Европу, взагалі ніколи не має доволі слів признання. Не має сім'ї у Великонімецькій Державі, де б вона і не жила, яка на фронті або внаслідок терористичних бомбових атак звироднілих англосаських убивників не мала б безліч смертних жертв. Ясно, що відповідно до цього останнього найвищого і крайнього напруження німецького народу для Европи, а тим самим і для Вас і для Вашого народу, я зі свого боку і всі урядові органи цього простору, мусимо також від усіх Вас українців вимагати обов'язку збільшених зусиль. У боротьбі проти большевизму за долю Европи Ви ясно і недвозначно станули по боці Фюрера і Великонімеччини. Я заявляю, що Фюрер і Великонімеччина зробили також своєю

справу української культури, українського національного життя та українського щастя. Таким чином це ясна, ділова, обумовлена долею співпраця. Як Ви мене знаєте, стоячи в цьому краю від 1939 року, я мабуть ясніше бачу майбутні події, ніж не один інший. Тоді від першої хвилини зробив я цю співпрацю своєю провідною лінією.

І так думаю, що можу сказати, що українці Генеральній Губернії зовсім можуть бути вдоволені долею, яку їм приніс Фюрер через мене і через державні органи цього простору. Ваші селяни обробляють поля, Ваші чоловіки працюють у Німеччині, Ваші культурні установи знову в русі, незалежно від того, чи це народні школи, середні школи чи академічні інституції. Ваші церковні справи приведено до порядку, а це все діється на гордому підложжі, щоб таким чином українці Генеральної Губернії в загальних рямцях даного Фюрером ладу могли жити для себе самих, для своєї народної чести і культури.

Приймаючи Ваші побажання, Пане Професоре Кубійович, і мої панове з Українського Центрального Комітету, а таким чином також і побажання українського народу, хочу Вам і українському народові Генеральної Губернії, разом із подякою за осяги, які він здобув, передати Вам також мої найкращі побажання. Тому, що наше щастя є Вашим щастям, а наша доля є також і Вашею долею, ясно, що ми спільно просимо вічного Господа, щоб Він охороняв нашу європейську культуру, щоб Він благословив нашу зброю і нашу працю. Все інше виплине потім з вірности, якою відповідається за вірність. Будьте переконані, що ми зробимо все, щоб цю нашу спільноту зберегти. Дякую Вам також за милий дарунок, який Ви мені принесли".

ОГЛЯД ВОЕННИХ І ПОЛІТИЧНИХ ПОДІЙ

Минулого тижня воєнні дії на східному фронті обняли нові терени так, що тепер важкі бої відбуваються на всьому його просторі. На півдні в Італії війна далі проходить своїм повільним темпом. Підчас останніх ворожих налетів на німецькі відкриті міста й західні зайняті простори ворог потерпів велетенські втрати, що вказує на постійний зріст протилетунської оборони в Німеччині. На Далекому Сході американці продовжували свої операції, що змагають до захоплення важних баз на Тихому океані. Крім того вони підготовляються до летунського удару на Японію.

З політичних подій минулого тижня перше місце зайняли важні наради, що майже одночасно відбулися в Берліні й Бреславі. Одні з них були присвячені справам воєнно-політичного положення зі становища пропаганди, другі торкалися справ адміністрації. Ближче пишемо про них окремо. З інших політичних подій треба зазначити, що у ворожому таборі продовжується завзята дискусія з приводу майбутніх польсько-совітських кордонів. Вона щораз більше виявляє, що англійці та американці зроблять усе можливе, щоб тільки спонукувати большевиків до дальших наступів проти Німеччини.

Велетенські змагання на Сході

З початком минулого тижня головний тягар боїв на східному фронті зосередився здебільша на півдні. Большевики повели важкі й завзяті наступи в двох напрямах: один на захід через Волинський Новгород (Звягель) і Сарни, другий на південь від Бердичева й Погребища й на південний захід від Дніпропетрівського. Протидіючи ворожим наступам, німці перевели низку успішних протиатак в околиці Бердичева, Погребища, Кіровограду й Дніпропетрівського. Таким чином вони частинно зупинили ворога а частинно відкинули взад. Одночасно німецькі війська ставлять завзятий спротив тим ворожим частинам, що через Звягель і Сарни напирають на захід. Тому так тут на південь від Прип'яти, як і на північ від неї на захід від Річиці прийшло вже більше до завзятих позиційних боїв. Рівночасно ворог переводив свої завзяті наступи на німецькі оборонні становища над Дніпром під Нікополем і на Кримі на північний схід від Керчі. Під кінець тижня ворог рушив до великих наступів також і на півночі. В той спосіб до боїв, що вже віддавна лютують коло Вітебська й Невеля прибули тепер бої коло Ільменського озера й під Петербургом коло Оранієнбавму. Метою тих нових наступів стало захоплення балтійських країв. Але німецькі війська в тій частині фронту віддавна добре підготовані на можливість тих атак.

Загальна характеристика

Постійно маючи на увазі цілість воєнного положення в Европі, німецький воєнний провід так веде боєві дії на Сході, щоб відбивати большевиків, але одночасно, щоб зберегти за собою повну свободу рухів і відповідне число резерв на випадок можливого удару аліянтів на заході. Тому в тій стадії війни простори на Сході не представляють для німецького проводу більшого рішального значіння. Бо справа в тому, щоб не допустити до пролому фронту, і щоб можливо при якнайменших власних утратах заподіяти ворогові якнайбільші. Залишаючи менше важні, під стратегічним оглядом простори, німецькі армії зберегли свої оба крила на півдні й особливо на півночі, щоб на випадок походу вперед знову стиснути ворожі сили.

В боєвих діях на Сході велику ролю відіграє усяка важка й панцирна зброя. Зокрема большевики, бажаючи зменшити втрати своїх людських резерв, кидають велетенську масу повзів, гармат і вогнеметів, а зокрема дуже багато артилерії. Ворожій зброї німці протиставлять постійно свіжі повзи й гармати найновіших зразків. Так побіч відомих німецьких повзів типу „Тигр" велику прислугу віддає німцям важка протипанцирна гармата. Підчас останньої зимової офензиви большевики втратили вже понад 4000 повзів.

Велика невдача ворожого летунства

Продовжуючи свої летунські налети на відкриті міста в західних зайнятих просторах і в Німеччині, ворог хотів перевести 11. 1. ц. р. велику атаку на середню Німеччину. З тією метою він вислав більше число бомбовиків у супроводі ловецьких машин. Але ворожа атака не вдалася, бо німецька протилетунська оборона на землі й німецькі ловецькі літаки так гармонійно співділали, що наперед розігнали ворожі ескадри, не дозволяючи їм на ніякі масові суцільні дії, а крім того збили 136 ворожих літаків, між якими було 124 самих важких 4-и моторових бомбовиків. При тій нагоді варто згадати, що вже підчас своїх попередніх налетів, ворог потерпів уже кілька таких невдач, хоч у меншому розмірі. Так підчас налету на Швайнфурт 14. 10. м. р. ворог утратив 121 літаків, підчас атаки на південно-німецькі міста 18. 8. м. р. пропало йому 101 літаків а 5. 1. ц. р. він утратив над м. Кіль і його околицею 97 літаків. З нагоди тієї останньої великої летунської битви німецькі військові чинники подали до відома, що в ній взяли участь летунські резерви, призначені для окремих важних завдань у майбутньому. Також ворожі летуни, що повернулися до Англії, заявили про незвичайний ріст німецької протилетунської оборони а зокрема кількість і досконалість німецьких ловецьких літаків різного типу. При тій нагоді у ворожій пресі появилися згадки про новий рід німецької зброї а саме про т. зв. ракетові гармати. Вони мають бути вбудовані у двоабо одномоторові літаки й можуть принести німцям великі успіхи.

10. і 11. 1. ц. р. удень і вночі ворожі літаки бомбардували столицю Болгарії Софію. Ворог утратив 13 машин.

Наради партійних і державних керманичів

10. 1. ц. р. відбулися в Берліні наради керманичів пропаганди націонал-соціялістичної партії. На тих нарадах мін. Шпер з'ясував стан і осяги німецького воєнного промислу й зброєнь, великий адмірал Деніц говорив про війну на морі та нові можливості підводних човнів, фельдмаршал Мільх представив силу німецького летунства, що постійно зростає. На закінчення промовив мін. пропаганди Гебельс. Після його промови приявні чільні представники партії й держави та війська склали заяву непохитно боротися аж до остаточної перемоги.

10. і 11. 1. ц. р. відбулися в Бреславі наради високих достойників німецької адміністрації, в яких прийняли участь численні державні секретарі, тобто заступники або помічники міністрів. У тих нарадах брав участь також Генеральний Губернатор д-р Франк. Нарадами проводив мін. внутрішніх справ і головний провідник поліції та SS Гімлер. Наради закінчилися саме його промовою. Вона обіймала напрямні праці на 1944-ий рік.

Бої в Італії

На півдні в Італії ворог поволі наступає серед велетенських труднощів й утрат. За минулий тиждень не було ніяких поважніших боєвих дій у східній частині півострову. Більші бої ішли на заході коло Венафро, Черваро й над рікою Гаріліяно. Після довгих і важких боїв, спричинивши ворогові болючі втрати, — німецькі війська змінили свої старі становища коло Черваро, займаючи нові—кілька кілометрів на захід. Загально аліянти дуже невдоволені повільним розвитком своєї офензиви в Італії і тому вже сьогодні їхні часописи пишуть, що зайняття Риму не закінчить війни в Італії, бо щойно тоді перед аліянтами виринуть нові труднощі. Вони мабуть думають про наближення до альпейських гір.

Метушня довкола кордонів СССР

У ворожому таборі далі товчеться справа совітсько-польських кордонів. Большевики навіть не хочуть чути про ніякі уступки в користь польського еміграційного уряду. Тому вони з місця відкинули пропозиції одної англійської газети, що знову вивдигнула лінію Керзона. Большевики заявили, що західно-українські та білоруські землі „добровільно ввійшли" у склад СССР, голосуючи за прилучення до нього. Величезна більшість англійської преси почала накликувати поляків до уступчивости. Деякі газети виразно писали, що большевики ніколи не погодилися з Ризьким миром з 1921 р., що згадані землі завсіди були предметом спору, і що вони у великій більшості мають непольське населення. Після 3-ох днів англійсько-американського натиску, польський еміграційний уряд заявив, що готовий помиритися з большевиками тобто піти їм на уступки. Американські поляки дуже обурені большевицьким домаганням і кажуть, що його не можна прийняти. Большевики намагаються заспокоїти польський еміграційний уряд тим, що вони йому обіцюють „відшкодування" німецькими землями на заході. Недавно в Москві відбулася на Червоній Площі велике свято в честь тих большевиків, які колись згинули в Польщі. Сталін наказав ушанувати їх пам'ять 12 сальвами з 24-ох гармат і видав з тієї нагоди окремий денний наказ.

В кількох словах

За дозволом німецької військової влади в Білгороді відкрито сербський університет. Так серби мають свій власний уряд ген. Недича, свою армію а тепер і високе шкільництво.

Чорногорські старшини зібрані в Подгориці заявили однодушно свою волю боротися проти комунізму та комуністичних банд Тіта.

Відкриваючи засідання шведського парляменту, король Густав V-ий заявив, що Швеція далі змагатиме, щоб жити в мирі. Через те вона мусить дбати про свою оборону.

Свята і будні

„Свята, свята та й по святах" — кажуть люди. І справді, скоро, як завсіди, проминуло і Різдво, і Новий Рік, і заки це число дійде до наших читачів уже буде й по Йордані. Не в мирі і спокою минали ці свята! Зокрема Українська Земля, український нарід не мали причин до радости. Бо ж це на наших землях шаліють знову криваві битви, це ж наші люди лишали свої хати, свої зруйновані війною села й міста. Їх біль це був і наш біль, їх журба за майбутнє, це була і наша журба. Ми всі хотіли б, щоб віра в перемогу Правди була нашою спільною вірою, щоб ми разом перетривали це важке лихоліття і діждалися того спокою душі і радости життя, що їх і людям і народам на землі дає Справедливий Мир.

Не ми одні бажали собі взаємно з новим роком діждати отих кращих днів. Кожний нарід хотів би, щоб велетенські жертви крови і майна не пішли на марне, але дали такий суспільний лад, в якому панував би дух вільної творчої праці, а не дух рабства, насилля, жаху й руїни.

В житті, як каже поет, все іде, все минає. В природі сонце проганяє тьму, в житті народів геройство поборює темноту зла і родить світло радости. Воно серед сірих буднів творить свята-свята успіхів, винаходів, перемог над труднощами, над злом. Людська душа хоче святкових днів, щоб, забувши турботи будня, в молитвах і подяках поклонятися Богові, щоб втішатися Правдою, Добром і Красою. Красу релігійного свята відчувають тільки віруючі люди. І красу радісних днів, що їх ми назвали б святковими днями чи то громади, чи цілого народу, відчувають і до глибин розуміють тільки ті, що до їх створення приклали своїх рук, своїх сил, що для них віддали хоч дрібку своєї душі, свого серця. Де будні не сповнені працею, жертвенністю людей, там і їх свято без краси, без радости.

Ми знаємо: І будні 1944 р. не щадитимуть нам важких трудів. Чаша терпінь буде може до краю наповнятися. Але не лякаймося того! Не ми одні мусимо випити до дна чашу терпінь, що їх творить жорстока війна. На великий героїзм мусять здобутися всі народи Европи, що боряться за своє бути чи не бути.

Героєм є той, хто на заклик Батьківщини в її обороні віддає своє життя на полі бою. Але не він один. Героєм є той, хто хоч із затисненими з болю устами мужньо переносить втрату своїх найближчих, свого майна, не заломлюється під ударами долі, але витривало виконує свою роботу. Героями, вкінці є всі робітники — фізичні і умові працівники, що, не зважаючи на всякі труднощі, недостачі, втому — твердо і непохитно виконують свої обов'язки. Це герої сірої, буденної праці. Це герої будня, що приготовляють радісні свята. Героїзм проявляється і в терпінні. Багато його тепер усюди. Багато людей важко поранених, багато душ болем скованих. І кожний мусить сам свій біль перетерпіти до кінця. Сильні не переносять його в сльозах чи сліпих бунтах. Бо сльози й нарікання на долю дорешти вбивають сили, а сліпі відрухи спихають у ще гірше нещастя. Часто доля виставляє на пробу і людину й народи, часто б'є їх важким молотом і мне, як кожу. Дні такої проби — важкі. Але вони збагачують життєвий досвід людини, вчать її руководитись холодним розумом, правильно оцінювати людей і обставини і вживати доцільних способів.

Ідемо назустріч дням, що вимагатимуть від нас ще більше гарту духа, ще більше героїзму серця. В тверді будні у великій воєнній хуртовині супротивні вітри й бурі намагатимуться кидати нас, неначе човни на підводні скелі, на манівці зневіри, в сіті ворожих затій. Але ми знаємо, що тільки видержуючи до кінця важку пробу, що тільки дальшим розумним, спільним зусиллям, помагаючи і піддержуючи себе взаємно в кожних обставинах, зможемо при Божій помочі, після важких і болючих днів війни, вітати радісне свято Перемоги й Миру, який і нам запевнить краще життя. **(З.)**

Різдвяні Свята на Святій Даниловій Горі

На святій Даниловій Горі відсвятковано дуже урочисто Різдво. Його Високопреосвященство Владика Іларіон відправив усі святочні Богослуження в сослуженні всього міського духовенства. В перший день Різдва відчитано архипастирське послання Владики, в якому Владика закликав усіх до глибокої віри в Бога та до життя в Божій правді й любові.

Після Богослуження, члени Консисторії та представники всіх українських установ на чолі з головою УДК п. кап.-лейт. С. Шрамченком зібралися в архиєпископській палаті, щоб привітати й поздоровити Владику зі Святом Народження Христового.

У другий день Різдва Владика виголосив у катедральному Соборі глибоку змістом проповідь про надію.

„Надія — говорив наш Владика — як сонечко освічує дорогу нашого життя. Надія дає крила. Надія веде до успіху, коли вона пересякнута глибокою вірою. Зате безнадія нищить людину. Тому ніколи не впадаймо в безнадію. Як ми не побачимо сповнення наших надій, то побачуть наступні покоління".

У своїх дальших словах Владика говорив: „Холмський Народе! До Тебе моє слово! Ти страстотерпче, ти — многострадальний! Вір і надійся, що Український Народ воскресне! Коли я того не побачу, побачуть інші... Помолімось же тепер до Божої Матері, нашої міцної заступниці й Потішительки. Вона нераз рятувала наш народ від біди й напасти. Нехай і тепер покриє Вона нас своїм чесним омофором і вибавить від усього зла!..."

В третій день Різдва, о год. 17-ій, у архиєпископській палаті відбулося чайне принятя, на якому були члени Консисторії та представники всіх українських установ і організацій.

Після того, як Владика привітав гостей, відспівано „Вічну пам'ять" за тих, що згинули від скритовбивчої руки в обороні православної віри й українського народу.

Дальше виголошено кілька промов, у яких підкреслено справність церковної організації, жертвенну працю Духовенства під проводом Його Високопреосвященства Владики Іларіона та висловлено просьбу до Владики — зробити все можливе для полегшення долі всім тим, що особливо терплять внаслідок війни.

За почином Владики відправлено Богослуження для хворих і полонених та роздано різдвяні архипастирські послання і Богогласники.

У Свят-Вечір Владика благословив вечерю, що її зорганізував УДК для бідних.

Тяжкий час війни ще тісніше єднає вірних зо своїм Архипастирем, що віддано служить своєму народові, згідно з проголошеним Ним гаслом: „Служити народові — то служити Богові!".

На культурні і суспільні потреби

Перед війною рік-річно відбувалася коляда на Рідну Школу і кожний українець чи українка давали радо свою лепту, бо всі знали, що найдрібніший даток зміцнює працю Рідної Школи, в якій тисячі нашої дітвори діставало українське національне виховання. Тепер, у часі війни, український нарід також не покидає прадавнього звичаю — коляди. І тепер ходять колядники хата від хати, колядують і збирають датки на різні цілі. А цих цілей тепер дуже багато. Тепер треба збирати датки і на полонених, треба збирати і на стипендійні фонди для молоді високих, середніх і фахових шкіл, треба дати і бідним вдовам і сиротам, яких мужі і батьки положили свої голови за нашу, українську справу, чи в тюрмах НКВД, чи на фронті, треба дати поміч всім тим бідним, які із-за хвороби не всилі заробити собі на шматок хліба, а далі треба багато грошей на культурно-освітну працю УЦК в краю, треба грошей на культурний фонд і т. д. і т. д. Одним словом — у нас тепер багато потреб, які дуже пекучі і вимагають негайно допомоги.

І дійсно, теперішні часи видвигнули так багато справ, які вимагають багато праці і гроша. І ці гроші ми мусимо самі зложити, нам їх ніхто не дасть. На свої народні потреби гроші мусить зложити сам нарід. І це мав на увазі Український Центральний Комітет, оця наша єдина установа, яка керує всім нашим національним життям, і тому рішив цьогорічну коляду в цілості призначити на всенародні цілі.

Коляду збиратимемо продовж місяця січня й лютого і всі гроші, зібрані в той спосіб, УЦК розділить між всі інституції й установи. З коляди гроші підуть і на допомогу нашій студіюючій молоді у високих школах у краю й за границею і на середнєшкільну молодь по гімназіях і учительських семінаріях і на молодь, що вчиться в ремісничих і фахових школах, гроші підуть на бурси, на дитячі садки й перешкілля, на полонених, на допомогу бідним. На все це ми мусимо з нагоди коляди зложити гроші, бо під теперішню пору потреби великі, більші як коли-небудь.

Український Центральний Комітет та його всі клітини, Українські Окружні Комітети, Делеґатури, збирають цього року коляду. Ніхто з нас не повинен відтягнутися від всенародного обов'язку зложити коляду на народні цілі. Продовж січня і лютого кожний з нас матиме нагоду зложити свою коляду у найближчій установі УЦК. Коли всі дамо коляду, хоч і невелику, але поголовно, то УЦК збере потрібні йому фонди на заспокоєння найпекучіших всенародних потреб.

Вся коляда для **Українського Комітету!** — ось наш клич на місяць січень і лютий.

Закінчення процесу у Вероні

10. 1. ц. р. закінчився у Вероні великий політичний процес проти всіх тих членів Великої Фашистівської Ради, що вночі з 24 на 25. 8. м. р. заявилися за денним порядком, який предложив Гранді. Акт обжаловання звертався проти 19 осіб, але тому, що 16 з них було не приявних, бо вони або повтікали за кордон, або ще десь скриваються, перед судом стало 5: зять Мусоліні граф Чяно, марш. де Боно, Марінеллі, Пареші й Готгарді. За виїмком одного, колишнього мін. Джянеті, який дістав 30 років тюрми, всіх засудили на кару смерти. Тих п'ятьох, що стали перед судом, розстріляно другого дня ранком. Підчас процесу у Вероні вийшло на верх, що між військовими старшинами, які тримали з королем і з Бадоліо, вже в листопаді 1942 р. виринули пляни, щоб Мусоліні позбавити влади. Одним з їх творців був марш. Кавалеро, що 21. 9. м. р. покінчив само-

Міліонові втрати большевиків

Недавно в лондонському радіо промовляв коментатор Патрік Лейсі про бої на східному фронті та про совітські втрати. Він звернув увагу, щоб не забувати, що в червні, себто ще перед початком теперішних великих боїв, у Москві офіційно проголошено такі совітські втрати: 5 міліонів убитих та пропавших. Насправді число совітських втрат було багато вище, при чому не враховано туди теж ранених. Лейсі поважно звертав увагу англійському громадянству, що атака на европейський континент може коштувати англійців та американців також яких 5 міліонів убитих.

У січні і лютому є лише одна збірка — „КОЛЯДА" Українського Центрального Комітету. Тимто всі беремо активну участь у цій традиційній всенародній збірці

ХОЛМЩИНА — БРАТАМ ПОЛОНЕНИМ

Заклик „Секції Допомоги Полоненим" з нагоди Різдва про допомогу нашим братам у таборах полонених дав надсподіваний вислід. Вже напередодні Різдва Христового наспіли пачки від волости Реївця, вол. Турка, а за тим багато пачок з різних волостей. Разом передано полоненим 1351 пачку. За цю жертвенність українського громадянства і за допомогу студентської молоді в упорядкуванні пачок та доставленні їх до табору, „Секція Допомоги Полоненим" при УДК у Холмі, складає від імені полонених сердечну й гарячу подяку.

Секція Допомоги Полоненим при УДК в Холмі

Писана коляда (Водохрещі)

Після Різдвяних Свят і Нового Року, перше місце займає Водохреща. Передодень Водохрещів називають „Писаною Колядою" тому, що в цей день свяченою крейдою пишуть хрести на всіх дверях і вікнах, і окроплюють святою водою, освяченою цього ж дня в церкві, домівки, господарські будинки і все обійстя. Народ нічого не їсть до свяченої води. В цей день воду святять в церкві, або в найближчій криниці. В часі освячення води, священик виголошує слова: „Велій єси, Господи..." і гасить одну за одною три свічки у воді, так звану „трійцю". „Трійця" — це три свічки з жовтого воску, зліплені разом і прикрашені стрічками й квітами. В день Водохреща воду святять в річці, коли вона не так далеко від церкви. На льоді вирубують Иорданського Хреста і ставлять його біля вирубаної ополонки, прикрашують його зеленою сосною або смерекою, часом обливають якимнебудь червоним плином. Вирубану ополонку обставляють сосонками або смереками. В часі погруження св. Хреста у воду, стріляють з рушниць і пускають білих голубів. Кожний з присутніх старається першим та ще й з воском з трійці зачерпнути води. Народ вірить, що хто перший зачерпне води, той перший впорається в полі в часі жнив. Хто злапає віск з водою, у того будуть добре вестися бджоли, коли вони в нього є. Після закінчення свячення води, кожний старається також зломити для себе одну-дві галузки сосни або смереки. Ці галузки вірні затикають над вхідними дверима хати й господарських будинків. Народ вірить, що ці посвячені галузки не допускають нечисту силу до будинків. Иорданську воду стараються принести з трьох сусідніх Иорданів і зливають її разом. Така вода числиться дуже цілючою. В день Водохрещів вдруге окроплюють хату і всі господарські будинки святою водою, але вже хрестів не пишуть.

Свячену воду ллють натще й миються нею. Иорданську воду побожні християни заховують в хаті цілий рік і вживають її на різні потреби. Нею окроплюють насінне зерно до посіву в осени й на весні, нею окроплюють засіки в стодолі перед зложенням у ньому зжатого збіжжя. Иорданською водою повитухи-баби окроплюють новонароджену дитину. Батьки окроплюють молодих до шлюбу. Окроплюють також труну небіжчиків. Її дають пити хворим. Богоявленською водою окроплюють різні речі, чимнебудь запоганені. Господарі окроплюють скотину, коли вперше виганяють її на пасовище, і т. д. Богоявленська вода багато років залишається свіжою і зовсім не псується.

Напередодні Водохрещів чи на „Писану Коляду" господині також печуть пироги й варять різні страви, а обов'язково голубці, кутю і узвар. Печуть також з тіста хрести. Перед тим, як господиня має саджати пироги в піч, вона обов'язково мусить перев'язати перевеслами з соломи всі овочеві дерева в садку. Народ вірить, що перев'язані дерева в наступне літо дадуть плоди величиною в пиріг.

Увечері господар урочисто окроплює своє обійстя святою водою з такими церемоніями: ще з одним членом родини бере боханок хліба, з намальованим на ньому крейдою хрестом під паху, кропило, зроблене з колосків жита або пшониці, миску зо святою водою, до якої господиня насипає голої куті, т. зн. без меду й маку, а друга особа бере свячену крейду і поломані спечені хрести з тіста та їдуть кропити. Кроплять все зо співом тропаря: „Во Йордані..." Кусники поломаних хрестів дають коровам, коням і овечкам. Безрогам, псам і котам не дають, — гріх. Останньою окроплюють хату. Хрести в хаті малюють на всьому, на вікнах, дверях, печеному хлібі, який подають до вечері на стіл і на горшках з приготованою їжою до вечері.

Коли закінчиться цей обряд, господарі приступають до вечері. Стіл накривають сіном і білим обрусом. На ньому ставлять святу воду в посудині, кладуть два хліби і ставлять миску або макітру з пирогами. На цій вечері ніж не має місця на столі тому, що різати хліба чи пирогів не вільно в цей вечір, їх можна тільки ломати. Коли всі разом відспівають тропаря та нап'ються святої води, тоді сідають за стіл. Господар сідає з одного кінця стола, господиня — з другого. Господар, сховавши голову за миску з пирогами, питає господині: „Жінко, чи ти бачиш мене? — Ні, не бачу! — відповідає жінка. Тоді господар каже: — Щоб ти мене не побачила й на полі між густими копами в часі жнив. Т. зн., щоб на полі вродилося стільки кіп збіжжя, щоб господарів не було видно між ними. Після того господиня приносить капусту з польовим горохом, ставить на стіл і відходить до дверей. Господар встає, бере миску в руки, підносить її вгору і просить мороза до вечері з такими словами: — Морозе, морозе! Прошу до вечері! А жінка йому відповідає: — Споживайте здорові! Після того всі сідають, ломають хліб і пироги й починають вечеряти. Останню подає господиня на стіл кутю. Першу ложку куті бере сам господар і кидає її до стелі. Те саме роблять деякі члени родини. Коли кутя причепиться до стелі, то стільки буде кіп на полі, скільки причепилося зерен куті і буде багатий врожай маку.

Після вечері всі присутні за столом починають співати щедрівок. Першою співають:

„Добрий ті вечір, пане господарю,
Бог в тебе;
Бог тебе кличе на порадоньку
До Себе;
Обіцяє тобі сто кіп пшениці
Вродити;
Дай же ті, Боже, в щасті,
в здоров'ї
Спожити..."

Далі їде перечислення збіжжя: жита, вівса, ячменю й т. д. Згодом щедрують інші щедрівки:

„А у місті Русалимі
Раннім раном на зорі..."

Далі щедрують щедрівки для молоді:

„Прала дівчина шовкові хустки
на льоді.
Ой! на льоді, на бистрій воді Дунаю.
Хустки перучи, погубила ключі
на льоді.
Ой! на льоді, на бистрій воді Дунаю.
Прийшов батенько, ключів
не знайшов на льоді
Ой! на льоді, на бистрій воді
Дунаю..."

Далі прийшли матінка, братенько, сестринка і всі, хто є вдома, але ключів не знайшли. Врешті:

Прийшов миленький, знайшов
ключеньки на льоді
Ой! на льоді, на бистрій воді
Дунаю..."

Співають ще багато інших щедрівок, які на превеликий жаль, все більше й більше забуваються й пропадають.

С. В. Любарський

ДАРУНКИ ДЛЯ ДОБРОВОЛЬЦІВ

Заходами Жіночих Комісій, створених для співпраці з Військовою Управою Галичина, переводжено збірку і висилку дарунків на Різдвяні свята для добровольців СС Стрілецької Дивізії Галичина. На заклики щедро відгукнулись широкі круги українського громадянства, складаючи не тільки готівку, яка в деяких місцевостях сягала поважних сум, але теж і харчеві продукти, які паковано в пачки і висилано добровольцям.

В цю акцію збірки і приготовлювання висилки дарунків включилась і допомогла теж і молодь середніх та фахових шкіл і шкільна дітвора.

ВАЖНЕ ДЛЯ ЧЛЕНІВ РОДИН ДОБРОВОЛЬЦІВ ϟϟ ГАЛИЦЬКОЇ ДИВІЗІЇ

Командант табору, в якому в краківській області є формації 14-ої добровольчої дивізії ϟϟ, заборонив усім цивільним особам, аж до відкликання, вступати на терен табору. Цієї заборони, що виринула з уваги на небезпеку поширення заразливих недуг (п'ятнистий тиф) будуть безумовно додержувати. Таким чином під теперішню пору неможливо відвідувати членам родин старшин, підстаршин та вояків 14-ої Галицької Добровольчої Дивізії ϟϟ.

УКРАЇНСЬКИЙ ЦЕНТРАЛЬНИЙ КОМІТЕТ проводить у січні і лютому 1944 традиційну всенародну збірку „КОЛЯДИ" та закликає все українське громадянство складати масові пожертви.

И. ШКВАРКО

„Бальшая Іншпехція"...

(Тюремний епізод)

Був морозний ранок під Йордан 1941 р. У просторій 63-ій камері II-го Корпусу львівських Бриґідок гуло як на базарі. Промерзлі до кісток в'язні ще від світанку були на ногах. Всі вони трусились, мов у пропасниці, пчихали, кашляли і з нетерпеливістю вижидали хвилини, коли, нарешті, відчиняться двері і на порозі появиться котел із гарячою водою, а дижурний врочисто гукне:

— Давайтє, завтракать!

Та чомусь то не надходила оця „врочиста" хвилина. Нетерпеливість вязнів щораз то збільшувалась. Погано вдягнені і менше видержливі падали у відчай, ридали. Доведені до краю застукали нарешті на дижурного.

— Што єсть? — запитав він, відкривши візитирку в дверях.

— Тов. дежурний! — лебеділи в'язні — давайте ж раз уже цю воду, а то, далебі, погинемо, замерзнемо з холоду!

— Не безпакойтесь, абаждітє! — голосно відповів, а тихше додав: — Січас будєт у вас большая іншпехція... Вот, патаму, нада вам на чай нємножка абаждать!

Сказавши це, дижурний зник.

Що за інспекція? Яка там знову інспекція, до сто сот щетинастих Сталінів! — негодували і хвилювалися в'язні, як раптом із гуркотом відчинилися двері.

До камери бомбою влетів задиханий „начтюрми", і наче з гарячки крикнув:

— Становітєсь в ряд! Бистрєє!

Коли в'язні уставилися в ряд, він сказав:

— Січас прийдьот к вам самий главний прокурор УССР с Кієва. Кто с вас імєєт какіє вопроси, так пусть скажет єму. Вапроси ви должні давать саміє основниє. Панялі? Ясно?

— Ясно, ясно — відповів дехто з в'язнів.

На коридорі почулися дрібні не військові кроки. Ще хвилина і до камери вкотився животастий, опецькуватий, рудий, рябий і слинявий жидище.

— Здрастуйте, ребята! — привітав він в'язнів.

— Зра-аа! Здра-а-а — впало тут і там.

— Как чувствуєтє сєбя здєсь? — спитав.

Камера загула:

— Погано, дуже погано!...

— Знаєм! — всміхнувся злорадісно жид. — На ето ж і тюрма.

— Холодно!...

— Відім, што нє жарко!

— Води ще й досі нам не дали!...

— Знаєм!...

— Дали б нам нарешті якусь добру зупу, а не, як постійно юшку зі смердючих, гнилих головок оселедців, та й хліба більше — відізвався старенький селянин, що в своїй наївності вірив ще в якусь справедливість.

Жид витріщив на селянина очі і запитав єхидно:

— Нащо тєбє, старік, хлєб, єслі ти і так скоро уже падохнєш?

Камеру залягла болюча мовчанка.

Жид допитливо глядів на пригноблених в'язнів і врешті спитав:

— Єсть єщо у каво какіє вапроси?

Хтось відізвався:

— Я вже другий рік отут мучусь, а слідства проти мене ще навіть не розпочали!

— Посаділі тєбя здєсь, так і сіді! — відповів. — Енкаведе знаєт, што дєлаєт!

Знов наступила мовчанка. Жидюга не зводив своїх вибалабушених баньок із в'язнів. Вкінці запитав когось там на переді:

— А тєбя за што здєсь пасаділі?

— Не знаю...

— Не знаю, не знаю! — викривився запитаному. — А вот енкаведе знаєт! Ге?

— А ти кто будєш? звернувся він раптом до одного.

— Ето польскій палковнік — випередив відповідь в'язня начтюрми.

— Палковнік? — визвірився жид. Так, рас — таку твою палковніцку!... Так ти Польщу строіл, я тєбє дам Польщу! Падохнєш здєсь, как собака!

Розлючений жид повернувся був уже до виходу, та раптом завважив малого чотирнадцятилітнього хлопця.

— А ти кто? — спитав його.

— Сирота, наймит...

— Адкудова ти?

— З того боку, з-за Буга. Прийшов сюди, думав...

— Так ти наверно ґерманскій шпіон! Попалась птічка, ге?

Хлопчина розплакався:

— Я не шпіон, я пастух...

— Врйош! Скажу, штоб бістро кончілі с табой!

На цьому і закінчилася „бальшая іншпехція". „Самий главний прокурор УССР" пішов у чергову камеру, а гарячої води того дня так і не подали.

Український Допомоговий Комітет у Холмі

(в роках 1939—1943)
(Докінчення)

Знову Жіноча Секція зорганізувала допомогу раненим і хворим українцям-полоненим, що були приміщені на лікування в українському Шпиталі св. Миколая в Холмі. Допомога ця виявлялась у догляді ранених і хворих та дожилюванню їх.

Комітет вів широку освідомну працю серед місцевого українського населення перед загальним переписом населення та в справах розпізнавчих карт.

Увесь час широко розгортав свою працю Відділ Суспільної Опіки УДК, йдучи з допомогою всім, хто її потребував і на неї заслуговував. На 1943 р. зорганізовано 22 народні кухні, в яких 6 несе допомогу в Холмі, а 16 в селах. Організаційний Відділ УДК на кожну окрему волость має делеґата, а в кожному українському селі — мужа довір'я. Через систематичні чергові відправи делеґатів та виїзди в терен — вдержується тісний зв'язок з уукраїнськими народними масами

Відділ Опіки над Молоддю — широко розгортав свою працю над зорганізуванням Курешів Молоді по українських селах. Відбуто третій з черги курс для провідників молоді на селі та цілий ряд місцевих і районових Свят Молоді, а в самому Холмі створено Спортовий Клюб „Буг".

У господарській ділянці помітний розріст кооперативного життя. Відкрито українську однорічну сільсько-господарську школу, яка в 1942-43 шкільному році випустила 21 абсольвентів і добре розвивається. Купецький і ремісничий стан, який переважно складається з українців Холмщини — також набрав практики й вироблености. В 1942 р. відкрито кооперативу „Українське Народне Мистецтво" в Холмі. Не увінчалась тільки успіхом справа заснування Тов. „Сільський Господар" на теренах Холмщини й Підляшшя.

Не занедбано також і ділянки позашкільної освіти та дошкільного виховання. Відділ Культурної Праці УДК нараховує в 1943 р. 73 УОТ, з яких один, найбільш діяльний, існує в самому Холмі, а 72 в селах. При цих УОТ є 42 бібліотеки. При кожному волосному делеґаті створена й працює Колеґія Культурно-Освітньої Праці, що допомагає у праці УОТ на своєму терені.

При УДК існує також театр під управою дир. Назара Обідзінського. Цей театр дав 402 вистави, з яких 149 у Холмі, а 253 по селах. Крім того театр давав вистави для німців, полонених і брав участь в академіях та національних святах.

Ділянка дошкільного виховання представляється так: У році 1941 — працю в ділянці дошкільного виховання розпочато місячним курсом для вишколення садівничок-інструкторок. Цей курс закінчило 31 дівчат, всі місцеві, себто з холмського повіту. Крім того, скорочений курс для садівничок прослухало ще кілька учениць старших кляс Української Державної Гімназії в Холмі. При допомозі цих вишколених садівничок у р. 1941 засновано 33 дитячі садки.

Рік 1942 розпочато тримісячним курсом для садівничок іструкторок. Цей курс закінчило 46 дівчат, всі з холмського повіту. Садків засновано і ведено у 1942 р. на терені діяльности УДК Холм аж 62; при чому в 6 садках було по 2 садівнички-інструкторки. Таким чином у 1942 р. працювало 68 садівничок-інструкторок. Такої кількости місцевих садівничок Холм не мав. Виручили в цій праці холмський терен садівнички-інструкторки з Галичини.

Рік 1943 розпочато двома курсами для садівничок-інструкторок, а саме: семимісячним — для постійних садків; цей курс закінчило 36 дівчат.

Тримісячним — для сезонових садків; цей курс закінчило 40 дівчат.

Садків у 1943 р. засновано 94, з яких постійних 34, а сезонових 60. У цих садках приступило до праці 102 садівнички-інструкторки.

У цифрових даних дошкілля на терені УДК Холм у поодиноких роках виглядало так:

Рік	яких саме садків		Кількість Садків	Дітей
1940	2-х місячних		4	127
	Постійних		1	42
		Разом	5	169
1941	2-х місячних		32	742
	Постійних		1	36
		Разом	33	778
1942	2-х місячних		33	791
	4-х місячних		27	804
	Постійних		2	66
		Разом	62	1.661
1943	Сезонових		60	1.345
	Постійних		34	1.093
		Разом	94	2.438

Це свідчить, що справа дошкільного виховання на терені УДК Холм, що обіймає 13 волостей холмського повіту й саме місто Холм — поступає певними кроками вперед. А найголовніше є те, що ця праця вже знайшла й далі знаходить зрозуміння і прислання серед широких мас місцевого українського населення.

Треба бачити, як щороку ці українські діточки, під проводом садівничок-інсрукторок, виходять за село, в поле і там, серед широких ланів пшениці та жита, на найвищих необсіяних горбах, підносять свої маленькі рученятка до неба, співають чистими янгольськими голосочками: „Боже Великий".

Ця сердечна дитяча молитва на Холмській Землі є мабуть першою від віків... І Всесильний Бог, напевне благання діточок українських вислухає і споглянe на Українську Землю...

А в усіх церквах — український нарід на Холмщині й Підляшші, разом зі своїм українським духовенством та Владикою Іларіоном молиться за волю й кращу долю всього Українського Народу...

Так, поволі, кується наша доля... Цю долю розпочав кувати невеликий гурт людей, не зважаючи на ніякі перешкоди... Тепер цей гурт чим далі, тим більшає... А час і умовини вимагають того, щоб до праці стали усі якнайскоріше, вже тепер, в кого тільки б'ється українське серце...

Інж. Антін Романенко

НОВИНКИ

Оселі УЦК у Моршині нечинні. Відділ Суспільної Опіки УЦК у Кракові подає до відома всім зацікавленим, що з причин від нас незалежних лікувальні оселі в Моршині на деякий час нечинні. Про дальше їх урухомлення повідомимо своєчасно в пресі.

Український журнал у Фінляндії. У столиці Фінляндії — Гельсінках появився перший випуск журналу „Український Вісник", що виходить під редакцією Богдана Кентржинського.

Концерт колядок у Позені. 1 січня ц. р. відбувся у Позені, в домівці УНО вдатний концерт української колядки та щедрівки, що його влаштувала філія УНО на дохід міської української церкви.

Вечір пісні й танку. Дня 11. 12. 1943 р. у Щаковій к. Катовиць артисти з Константинограду дали в міському театрі вечір пісні й танку. Виставлено теж дві сценки: „Ніч під Різдво" і „Вечорниці".

Для воєнних сиріт. Один 8-літній син фінського вояка зібрав сам один у збірці для фінських воєнних сиріт 22 тисячі фінських марок. Тому, що той хлопчина збирав невтомно дрібні лепти у малих грошах, він віддав, куди треба було, 20 кілограмів ваги грошей.

52 ступні морозу Цельзія занотовано в місцевості Тінсет, в середущій Норвеґії, яких 100 кілометрів на південь від Дорнтгайму.

† Посмертна згадка

В четвер, 30 грудня 1943 р., помер у 61. році життя, професор Університету

ОЛЕКСАНДЕР МИЦЮК

звичайний професор політичної економії, б. ректор і проректор Українського Вільного Університету в Празі, б. декан факультету права і сусп. наук та б. голова Кураторії У. В. У., член Наукового Товариства ім. Шевченка у Львові і т. д., і т. д.

Похорон відбувся в Празі у вівторок, 11. січня 1944 р.

Д-р ЄВГЕН ХРАПЛИВИЙ 22)

Господарство Холмщини і Підляшшя

Промисел Холмщини й Підляшшя, типово аґрарної країни, невеликий, розвинений передовсім у тих ділянках, що зв'язані тісно із сільським господарством.

Зате розвинулося на місце промислової продукції ремесло, що має багато дрібних ремісничих та рукодільних варстатів, які в дечому заступають брак великого промислу, чи допомагають у направі найконечнішого сільсько-господарського знаряддя. І так, усе дрібне сільсько-господарське приладдя, дальше вози, упряж, менші сільсько-господарські машини, як плуги, борони, волоки, підгортачі, культиватори, валці, тощо, виробляють ремісники, що працюють з одним, двома, чи трьома помічниками, часто членами тієї ж сімії. Ковалі, столярі, колодії, римарі, поворозники та інші ремісники, що часто є рівночасно хліборобами, заспокоюють своєю працею і виробами потреби сільського господарства, що їх в упромисловлених країнах звичайно покриває промисел.

Те саме відноситься також до тих ділянок промислу, що зв'язані з виробами щоденного вжитку, як одежа, взуття, тощо. Велика більшість населення користає з послуг тисячів дрібних кравецьких, шевських, білизновиробних варстатів, що їх ведуть ремісники, які теж належать до своїх хліборобських родин. Сотні дрібних ткацьких варстатів, що вміщені таки в хаті хлібороба і працюють тільки у час, коли нема більшої праці в полі, отже восени та взимі, виробляють потрібне на одяг та білизну полотно, а в деяких околицях (Грубешівщина та Белзчина) тчуть та б'ють самодільне сукно. Часто ладять одяги таки власними руками жінки-господині, що не займаються цим професійно, а уважають це своїм обов'язком, як дружини, матері та сестри.

Але навіть окремі варстати, у яких працюють вивчені ремісники, не охоплені часто ніякою статистикою, бо за часів польської окупації податкові й інші тягарі, що їх накладали на сільських ремісників, були такі важкі, що ремісники радше зрікалися користей із варстату, щоб тільки не попасти у число зареєстрованих ремісничих підприємств. Тому то і списки ремісничих варстатів, що їх подавали в поодиноких округах, не дають образу ремесла Холмщини й Підляшшя, бо ж тисячі ремісників і їх помічників є поза ними.

Кустарний промисел розвинувся у деяких околицях країни поважно. Переробляють глину, дерево, льон та коноплі, вовну, волосіння.

Ганчарі, що випалюють всякий посуд з чорної та жовтої глини, часто рясно перетканий різнобарвним орнаментом, поливаний, або неполиваний, бувають в околицях, де багато сирівцю-глини. Деякі місцевості стали відомі із-за довгих ганчарських виробів та вивозять їх далеко поза межі свого села. До більш відомих ганчарських осередків належать: ціла низка сіл у Білгорайщині, як Бідачів, Воля Дережнянська, Сіль, а дальше Володава, Павлів біля Холма, Краснобрід в Замійщині, Фірлеїв, Межиріччя в Янівщині та інші. Ганчарські вироби Холмщини та Підляшшя багаті своїми формами та добрі якістю і напевно тільки із-за браку організації ганчарів менше відомі сьогодні, в інших околицях. Де-не-де роблять кустарним способом кахлі, як це стрічаємо сьогодні ще в Янівщині, а сліди цього виробництва розкинуті й по інших округах країни.

Дерево переробляють на усякі вироби колодії, боднарі, а дальше столярі, теслі та будівничі. З кустарного деревного промислу розвинулося передовсім боднарство та ложкарство, що йому перед веде багато сіл із лісистих околиць, як пр. у Янівщині Комарівка. Кошикарство та виріб кобель поширене також, перше головно в Янівщині (Янишів) та Любартівщині (Тарлі), друге у Радинщині. Кошики усіх родів та кобелі і кобілки є предметом торгу на містечкових торгах, а замовлені оплітки для скляного посуду чи інших цілей виходять далеко поза межі країни.

Випалювання деревного вугілля та добування живиці, що давніше широко, а тепер менше поширене у лісистих околицях країни, переводиться також кустарним способо. Живицю передають до дальшої переробки у фабрики каляфонії, смоли та терпентини, що розкинені по краю.

ІЗ НАШИХ СІЛ І МІСТ

КОНЦЕРТ КОЛЯДОК І ЩЕДРІВОК В УКРАЇНСЬКІЙ ГІМНАЗІЇ В ХОЛМІ

В неділю, дня 2. січня 1944 року, у викладовій залі гімназії, відбувся концерт колядок і щедрівок хору Української гімназії в Холмі.

Програма концерту складалась з трьох частин. До першої частини увійшли: добре уложений і гарно виголошений реферат учениці 8 кл. Катерини Василевої про колядки й щедрівки. Далі слідували колядки: Ой видить Бог, Нова радість стала, По всьому світі, Ой у Вифлеємі і Днесь поюще; деклямація уч. 2 кл. Гнатюк та віншування уч. 5 кл. А. Кишовара. Друга частина складалася з колядок: Ой там за горою, Василева мати, Прилетів сокіл, Ой у полі, А у цього хазяїна, Коза, В полі, в полі і Шум та деклямації уч. 1 кл. Г. Доманчук і віншування уч. 2 кл. Л. Салюк. Третя частина складалася з таких колядок і щедрівок: На Орданській річці, Щедрий вечір, Щедрик, Ой гордо пишний, Ой на горонці, Через поле і Дзвони, та з віншування уч. 1 кл. О. Більчука.

Всі колядки та щедрівки виконано надзвичайно гарно. Вміло вплетені й гарно виголошені деклямації та віншування доповнювали урочистість цього свята. Гімназійний хор за останні пару років поробив великі поступи та тішиться великою любов'ю батьків учнів і всього українського громадянства Холмщини.

В кінці концерту інспектор Іван Крамаренко та судця Віктор Соловій, від імени батьків учнів, дякували директорові гімназії, п. проф. Ставничому і всьому професорському складові гімназії за влаштування концерту, а дириґентові, п. проф. Білому за його працю над поглибленням і поширенням музичної культури серед учнів гімназії. До молоді звернулися з закликом, щоб вона плекала, любила і несла в народ чарівні українські колядки та щедрівки.

Шкода тільки, що мала розмірами заля не могла вмістити більшої кількости громадянства й тому цей концерт був улаштований тільки для батьків учнів та обмеженої кількости запрошених гостей.

Напередодні цього, в суботу, дня 1. січня 1944 р., такий же концерт відбувся виключно для учнів гімназії.

Дуже побажано, щоб такий же концерт був улаштований також і для ширших кол українського громадянства. **А. Р.**

З ЖИТТЯ ЗАМІЙЩИНИ

Дня 16. грудня 1943 р. відбулася в Замості, в домівці УДК, річна нарада мужів довір'я і активу громадянства з терену замійського повіту. Комунікаційні трудноці та специфічні умовини життя на тутешньому терені причинились до того, що учасників наради прибуло менше, ніж можна було сподіватись. Нараду відкрив голова УДК, який привітав у першу чергу представника влади, відпоручника УЦК в Люблині, відпоручника Духовної Консисторії в Холмі і всіх приявних. Після цього приявні вшанували 3-хвилиновою мовчанкою 49 жертв, які впали в 1943 р. від скритовбивчої руки. Відтак виголошено ряд рефератів, після яких вив'язалась оживлена дискусія. Вкінці виголосив палку і дуже змістовну промову відпоручник представництва УЦК, закликуючи приявних до національної стійкости і обережности супроти ворожої пропаґанди. Промову представника УЦК нагородили приявні гучними оплесками.

Представник Духовної Консисторії передав зібраним архипастирське благословення Владики Іларіона, який у своїх промовах все закликає своїх вірних до мужности й обережности та до виконання всіх обов'язків.

Нараду закрив в год. 14 голова УДК подякою приявним за активну участь в нарадах, закликаючи їх до національної єдности і стійкости та до тісної співпраці зі своїм національним проводом.

ПАНАХИДА ЗА СВЯЩЕНИКІВ ХОЛМЩИНИ

Варшавська українська громада зійшлася в неділю, 12. грудня 1943 р., щоб віддати поклін багатьом служителям церкви, які впали жертвою наступу ворожих чинників на наш народ. За душі повбиваних безневинно на Холмщині будуть відправлені панахиди також по всіх православних парафіях Генеральної Губернії.

МУЗЕЙНА ЗБІРКА
Холмської Землі ім. Михайла Грушевського в Холмі

Ця збірка повстала восени 1941 р., з метою зібрати й зберегти все цінне для нашої землі. В ній уже є цікаві й цінні речі: стародруки, акти, документи, печатки, фотографії, картини, церковні речі, народні вишивки й вироби з різного матеріялу, писанки, килими і т. п.

Підтримати цю краєву музейну збірку — це обов'язок кожного з нас. То ж і звертаємося до всіх Холмщан:

Жертвуйте для збірки все що має історичну, чи іншу вартість і може в Вас пропасти!

Музей, в виняткових випадках, платить за експонати умовну ціну.

Просимо подарувати або продати нам такі видання з-перед першої війни 1914 р.:

1. „Братская Бесѣда" — річники або поодинокі числа; 2. всі видання українською або російською мовами, які торкаються Холмської Землі (1907—1914), 3. книжку Котлинського про церкви й манастирі Холмської Землі, 4. книжки (твори) Васьки Ткача (Я. Остапчука), 5. ч. 1 часопису „Буг" та інші музейні речі: рукописи, друки, фотографії і т. п.

Умови дарування чи продажу просимо висилати на адресу: **Холм, Дістрікт Люблин, Дрешерштрассе 7, II. „Укрінішер Фольксбільдунґсферайн (УОТ).**

Опікун Краєвої Музейної Збірки
В. ОСТРОВСЬКИЙ
Холм, 31. XII. 1943. р.

Як старатися про відкриття ремісничого варстату

(*) Ремісничий варстат може відкрити тільки той, хто має право вживати титул майстра, або хто склав челядницький іспит з добрим вислідом, має за собою трирічну практику в характері челядника і дістав ремісничу карту від влади І-ої інстанції (окружне, чи міське староство).

Якщо йде про відкриття робітні з ділянки концесіонованого ремесла, треба подати передусім про концесію і виказатися промисловим управненням. Внесення про промислове управнення треба подавати до господарського уряду при міському, чи окружному старостві, на спеціяльному формулярі, що його можна одержати у вищеназваній станиці. До внесення треба долучити ремісничу карту або концесію. Одержавши промислове управнення, треба викупити в міській, чи громадській управі податково-промислову карту на біжучий рік, зареєструватися в обласному ремісничому відділі і повідомити приналежний скарбовий уряд про початок промислової діяльности.

ЛИШЕ 377 ЯПОНЦІВ В АМЕРИКАНСЬКОМУ ПОЛОНІ

Державний підсекретар в північно-американському міністерстві війни заявив недавно представникам преси в Льос-Анджелос, що американські збройні сили захопили в полон від початку війни лише 377 японців. Японці, підкреслив він боронилися завжди з найбільшим фанатизмом. Це можна бачити вже з цієї кількости полонених. Цю цифру оголошено з метою показати північно-американському загалові, що Японію важко перемогти.

ВПІЙМАЛИ БАНДУ ЖИДІВСЬКИХ ФАЛЬШІВНИКІВ ДОКУМЕНТІВ

У Кошицях мадарській поліції вдалося знову впіймати нову жидівську банду фальшівників документів. Заарештовано 4-ох жидів, між тим також секретаря „жидівської громади" в Кошицях, які фабрикували у великій кількості свідоцтва про народження для різних християнських віроісповідань. Ціна цих документів вагалася згідно з матеріяльним станом даної особи. За одну метрику ці жиди побирали від 50 до 500 пенгів.

Гігієна основа здоров'я

Слово гігієна грецького походження. Це наука про здоров'я. Це одна ділянка медицини, яка займається довкіллям, у якому людина живе, і способами, при помочі яких людина повинна достосуватися до цього довкілля, щоб це вийшло якнайкорисніше для її здоров'я і розвою. Застосування до засад гігієни — це найпевніший засіб зберегти своє здоров'я. Гігієну ділять на: особисту, публичну, суспільну та расову

Гігієна має за завдання поборювати всілякі небезпеки, що загрожують здоров'ю людини, від якої здоров'я залежить теж здоровий стан цілої суспільности.

Умовини гігієнічного життя відносяться до плекання тіла, мешкання, поживи й способу життя одиниці, до повітря і води, врешті до розвою і впливу недуг на здоров'я цілої суспільности.

Тепер більше ніж колинебудь ми повинні звертати увагу на гігієну щоденного життя та вистерігатися всіх умовин, які створюють сприятливий ґрунт для розвою недуг. Зберігання гігієни тіла, мешкання, поживи охоронить нас від багатьох недуг і видатків, що з уваги на добро поодиноких мешканців і загалу має велике значення.

ШАХИ

Буг (Холм)—Богун (Володава) 3:3

2. 1. ц. р. відбулись у Володаві шахові дружинові змагання за першенство між УТК Буг (Холм і УСК Богун (Володава). Змагання закінчилися нерішенним вислідом 3:3. Вислідн: 1. Бондарук (В) — м-р П. Григорович (Х) 0:1. 2. Альбота (В) — М. Григорович (Х) 0:1. 3. Шелевій (В) — Іваницький (Х) 1:0. 4. Бродович (В) — Неминущий (Х) 0:1. 5. Мельничук (В) — Буштедт (Х) 1:0. 6. Калинюк (В) — Уханський (Х) 1:0. Змагання провадив обермайстер Колодій Олександер.

Від 23. до 30. січня затемнення обов'язує від год. 5.10 веч. до 6.20 рано.

Дрібне оголошення

Оцим уневажнюю вкрадену мені в дні 17. XI. 1943 кенкарту ч. 836 на прізвище Дем'янів Олександер, виставлену волосним урядом в Дубенці, пов. Грубешів.

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ: За 1 мм. на 1 шпальту за ред. текстом 1.50 зол., в тексті 100 відс. дорожче. — Максимальний вимір оголошення: 180 мм. на 1 шп., або 90 мм. на 2 шп., або 60 мм. на 3 шп., або 45 мм. на 4 шп. **ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ:** 50 грошів за слово, за перше слово грубшим друком — 1 зол.

За редакцію відповідає М. Хомяк у Кракові. Видає »Українське Видавництво«, Краків, вул. Райхсштрассе 34. II. Телефон 230-39.
З друкарні »Нова Друкарня Денникова« під наказною управою, Краків, вул. Ожешкової 7, тел. 102-79.
Verantwortlich für den Gesamtinhalt und Anzeigenteil: M. Chomiak, Krakau, Verlag: „Ukrainischer Verlag" G. m. b. H. Krakau, Reichsstrasse 34, Fernspr. 230-39. ♦ Druck: „Neue Zeitungsdruckerei". Kommissarische Verwaltung. Krakau. Orzeszkowagasse 7, Fernsprecher 102-79.